

O'ZBEK XALQ
ERTAKLARI

乌兹别克族民间故事

Toshkent - 2013

ITD-1-144 “O‘zbek adabiyoti namunalarini sharq tillariga tarjima qilishning nazariy va amaliy masalalari” ilmiy –tadqiqot loyihasi doirasida tayyorlangan ushbu tarjima to‘plamida o‘zbek xalq ertaklaridan namunalar o‘rin olgan. Tarjimalarni tayyorlashda Toshkent davlat sharqshunoslik institutining xitoy filologiyasi kafedrasida ustozlari hamda mazkur yo‘nalishda tahsil olayotgan magistr, talabalar, ilmiy-tadqiqot ishlari va badiiy tarjima bilan shug‘ullanib kelayotgan mustaqil tadqiqotchilar ishtirok etdilar. To‘plamdan xitoy tili darslarida xristomatiya sifatida foydalanish mumkin. Shu bilan birga o‘zbek adabiyoti bilan qiziqqan xitoy tilida so‘zlashuvchi do‘stlarimiz ham endilikda o‘zbek xalq ertaklarini o‘z ona tillarida o‘qish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchi:

f.f.n., dots. Jasur Ziyamuhamedov

Muharrirlar:

Kelimujiang Shabier

XXR Xalqaro Xanban tashkiloti o‘qituvchisi

f.f.n., dots. Jasur Ziyamuhamedov

Taqrizchilar:

f.f.n., dots. Gulchehra Rixsiyeva

Kelimujiang Shabier

XXR Xalqaro Xanban tashkiloti o‘qituvchisi

Maslahatchi:

Xayrulla Xamidov

To‘plam Toshkent davlat sharqshunoslik instituti ilmiy kengashining 2013-yil 31-oktabridagi 3-sonli qarori bilan nashrga tavsiya etilgan.

ITD-1-144 “把乌兹别克文学的典范译成东方语言的理论与实际问题”学术研究方案已准备的此译文集中把乌兹别克民间故事也被纳入研究范围里。把文集死扣原文字句来翻译的由塔什干国立东方学院汉语教研室教师以及文学翻译研究员和正在学习的一部分研究生、本科生来参与。相信译者通过反复精心锤炼字句的基础下在今后的汉语教学中把文集作为阅读材料来使用。同时对乌兹别克文学感兴趣并用汉语交流的朋友们也具备了通过汉文阅读乌兹别克族民间故事的条件。

收集和责任编辑

加苏尔·兹亚穆哈穆都夫 语文学副教授
塔什干国立东方学院

主编译及编者

克里木江·沙比尔 国家汉办公派教师

加苏尔·兹亚穆哈穆都夫 语文学副教授

书评家

克里木江·沙比尔 国家汉办公派教师

古丽且合丽·热合斯叶娃 语文学副教授

文集通过塔什干国立东方学院学术委员会
2013年10月31日第3号决议推荐出版的

© 塔什干国立东方学院, 2013

O'zbek va Xitoy adabiy aloqalarining yangi bosqichi

Juda qadimdan Buyuk ipak yo'lida joylashgan yurtimiz Chin mamlakati bilan o'zaro iqtisodiy va siyosiy aloqalarda bo'lib kelgan. Bu ikki buyuk davlat o'rtasida savdo-sotiq munosabatlari ham yaxshi yo'lga qo'yilgan. Jonajon yurtimiz mustaqillikka erishgan yillardan buyon O'zbekiston va Xitoy Xalq Respublikasi o'rtasidagi mazkur aloqalar bilan bir qatorda madaniy va ma'rifiy aloqalar ko'lami ham yildan-yilga yanada rivojlanib bormoqda.

Mamlakatimizning bir necha oliy o'quv yurtlarida, akademik litseylarda va o'rta umumta'lim maktablarida xitoy tilini o'qiyotgan talabalar soni ham mazkur yillarda keskin ortdi. Yoshlarimiz endilikda xitoy tilidagi maqolalar va xatto badiiy asarlarni ham xitoy tilida bemalol o'qiy olish darajasiga yetmoqdalar. Bu albatta juda quvonarli hol. Zero, Prezidentimiz Islom Karimov aytganlaridek: "Qaysi mamlakatda bizning adabiyotimiz, madaniyatimiz, qadriyatlarimizga hurmat bilan qarashadi, xoriждан biz nimalarni o'rganishimiz mumkin va, o'z navbatida, ularga nimalarni taqdim etishimiz mumkin – bugun bu masalalar xalqaro maydonda o'zligimizni namoyon etishda katta ahamiyatga ega ekanini doimo yodda tutishimiz lozim"¹.

Toshkent davlat sharqshunoslik instituti Xitoy filologiyasi kafed-rasi o'qituvchilari va talabalari tomonidan hozirgacha bir nechta XXRning bir nechta buyuk shoir va yozuvchilar qalamiga mansub roman va dramalardan parchalar, hikoya va novellalar, she'r va masal-lar, hatto topishmoqlar ham o'zbek tiliga tarjima qilindi. Ulardan ko'plari nashrdan chiqib keng kitobxonlar e'tiboriga havola etilganligi gapimizning yorqin isboti bo'la oladi. Magistrlik dissertatsiyalari va bitiruv malakaviy ishlarining aksariyati xitoylik shoir va yozuvchilar hayoti va ijodi masalalarining tadqiqiga bag'ishlangan². Xitoy adabiyoti-ning turli davrlari mazkur institutda bakalavr va magistratura bos-qichlarida alohida-alohida o'quv rejasiga binoan o'qitiladi. Xalqaro va respublika doirasida o'tkazib kelinayotgan ilmiy-amaliy anjumanlarda o'zbek xitoyshunoslari xitoy adabiyoti bo'yicha ma'ruzalar qilib ilmiy jamoatchilikni xitoy adabiyoti durdonalari bilan tanishtirib kelmoq-

¹ Islom Karimov. Adabiyotga e'tibor – ma'naviyatga, kelajakka e'tibor. –T.: O'zbekiston, 2009.

² Mazkur ishlar bilan ToshDSHI hamda xitoy filologiyasi kafedralarining kutub-xonalarida tanishishingiz mumkin.

dalar. Yuqorida bayon etilgan fikrlardan ko'rinib turibdiki o'zbek xitoyshunosligining bugungi kunda xitoy adabiyotiga qiziqishi juda katta. Bu qiziqishni nafaqat tor doiradagi ilmiy jamoa o'rtasida, balki adabiyotga qiziqqan keng omma orasida ham sezish qiyin emas. Qadimgi xitoy adabiyoti doimo butun jahonda adbiyot muxlislarini mo'jizaviyligi bilan, janrlar xilma-xilligi bilan, qahramonlarining siy-ratiyu-surati bilan, falsafiy va tarbiyaviy g'oyalari va ahamiyati bilan o'ziga rom etib kelgan.

Shu bilan bir qatorda xitoylik do'stlarimiz ham bizning ona tilimiz bo'lmish o'zbek tilini o'rganishga va ona tilimizda yozilgan badiiy asarlarni o'qishga juda katta qiziqish bilan qarashmoqda. Buni yorqin misoli sifatida XXR ning ayrim oliy o'quv yurtlarida o'zbek tilining o'qitilishi, hamda mamlakatimizga ilmiy tadqiqot ishlarini olib borish uchun kelayotgan ayrim xitoylik yosh tadqiqotchilarning o'zbek tilini o'rganib, unda bemalol so'zlasha olayotganliklarini ko'rishimiz mumkin.

Shularni inobatga olib, bir guruh xitoyshunoslar o'zbek xalq ertaklaridan bir nechta namunalar tarjima qilib, xitoylik bolajonlarga taqdim etish niyatini qalbimizga tugib qo'ygan edik. Aynan ertaklarni tarjima qilish fikri bizga bejizga kelgani yo'q, chunki hozirgacha o'zbek tilidagi romanlardan parchalar, hikoyalar, she'rlar xitoy tiliga tarjima qilinib xitoylik kitobxonlar va keng jamoatchilik ommasiga taqdim etildi. Qolaversa ertaklarning sehrli olami nafaqat bolalarni yoshidan qat'iy nazar har qanday insonni o'ziga maftun etadi. Bolalikning sehrli olamini har birimiz sog'inamiz, qo'msaymiz. Buva-buvilarinizdan eshitgan ertaklarni qayta-qayta eshitgimiz keladi va shu orqali bir lahzaga bo'lsada bolalikka qaytib qolishni juda-juda istaymiz. Biroq o'zbek xitoyshunosligida xali-hanuz bolalar adabiyotiga murojaat etilmagan edi. Hozirda yurtimiz xitoyshunoslari amalga oshiradigan yana bir muhim vazifalardan biri bu- o'zbekistonlik va xitoylik bolalar adabiyoti namunalaridan ko'proq tarjimalar qilishdir. Zero buning uchun yurtimizdagi o'quv yurtlarida barcha sharoitlar bor, xitoy tilini yaxshi biladigan malakali mutaxassislar, mohir tarjimonlar tayyorlanmoqda.

ITD-1-144 "O'zbek adabiyoti namunalarini sharq tillariga tarjima qilishning nazariy va amaliy masalalari" ilmiy-tadqiqot loyihasi doirasida tayyorlangan ushbu tarjima kitobi ana shu xolis niyatimizning xosilasidir. Ertaklar xalqning azaliy qadriyatlarini ifoda etuvchi, millat tafakkurini aks ettiruvchi, ezgulikka undovchi eng samarali vositadir. Har qanday millatning davomchilari bo'lmish farzandlarimizning ongi